

MEZINÁRODNÍ CHARTA O ZACHOVÁNÍ A RESTAUROVÁNÍ PAMÁTEK A SÍDEL

Památky jako nositelé duchovního poselství minulosti představují v současném životě národů živé svědectví jejich staletých tradic. Lidé si stále více uvědomují jednotu všelidských hodnot, a proto považují památky za své společné dědictví. Uznávají svou společnou odpovědnost za jejich zachování a považují za svou povinnost předat je budoucím generacím v plné bohatosti jejich autenticity.

Podstatné je, aby principy, jimiž se řídí konzervace a restaurování památek, byly dohodnuty a formulovány na mezinárodní úrovni. Každému národu je přitom ponecháno, aby je aplikoval v rámci své vlastní kultury a svých vlastních tradic.

Tím, že tyto principy poprvé zformulovala, přispěla Athénská charta z roku 1931 k rozvoji širokého mezinárodního hnutí, které dostalo konkrétní podobu v národních dokumentech, v aktivitě ICOM a UNESCO a v jím založeném Mezinárodním centru pro studia konzervace a restaurování kulturních statků. Narůstající vědomosti a kritické bádání odhalují problémy, které jsou stále komplexnější a rozmanitější. Nyní, zdá se, nadešla chvíle Athénskou chartu znovu přezkoumat, její principy prohloubit a rozšířit jejich dosah v novém dokumentu.

V důsledku toho II. mezinárodní kongres architektů a techniků historických památek, který se sešel v Benátkách ve dnech 25.-31. května 1964, schválil následující text:

Definice

Čl. 1. Pojem historické památky zahrnuje nejen jednotlivé architektonické dílo, ale i městské či venkovské sídlo, které podává svědectví o svébytné civilizaci, příznačném vývoji nebo o historické události. Vztahuje se

nejen na velké umělecké výtvary, ale i na skromnější díla, která časem získala kulturní význam.

Čl. 2. Konzervace a restaurování památek musí vycházet ze všech věd, technik a technologií, jež mohou přispět k poznání a k záchraně památkového dědictví.

Čl. 3. Smyslem konzervace a restaurování památek je jejich zachování nejen jako uměleckých děl, ale i jako historických dokumentů.

Konzervace

Čl. 4. Pro uchování památek má základní význam jejich stálá, soustavná údržba.

Čl. 5. Zachování památek je vždy snazší, jestliže se jim určí využití užitečné pro společnost. Žádoucí využití nicméně nesmí narušit architektonickou dispozici a výzdobu budovy. Pouze v těchto mezích je možno hodnotit a schvalovat úpravy, které jsou požadovány v důsledku změny funkce stavby.

Čl. 6. Konzervace památky v sobě zahrnuje uchování jejího prostředí v odpovídajícím měřítku. Pokud tradiční prostředí existuje, je nutné ho udržet. Každou novostavbu, demolici či úpravu, která by změnila vztahy objemů a barev, je třeba zamítnout.

Čl. 7.

Památku nelze oddělit od historie, jíž je svědkem, a od prostředí, v němž se nachází. V důsledku toho může být připuštěno přemístění památky nebo její části jen tehdy, když to vyžaduje její záchrana, nebo z důvodů mimořádného národního či mezinárodního zájmu.

Čl. 8.

Díla sochařství, malířství nebo výzdoby, která tvoří nedílnou součást památky, mohou být od ní oddělena jen v případech, kdy toto opatření představuje jediný prostředek zaručující jejich zachování.

Restaurování

Čl. 9. Restaurování je operací výjimečné povahy. Jejím cílem je odhalit a uchovat estetické a historické hodnoty památky. Vychází z respektu k originální hmotné podstatě díla a z autentických dokumentů. Musí se zastavit tam, kde začíná hypotéza, a v takovém případě každý zásah, jenž je shledán z estetických či technických důvodů nezbytným, musí být rozlišitelný od původní architektonické skladby památky a musí nést znaky naší doby. Před restaurováním a během něj se musí provádět průzkumy dotčené památky (stavebně-historický, restaurátorský, archeologický).

Čl. 10.

Jestliže se tradiční techniky ukážou jako nepostačující, je možno zabezpečení památky provést takovými moderními technikami konzervace a konstrukce, jejichž účinnost byla vědecky podložena a prakticky ověřena.

Čl. 11. Hodnotné přínosy všech dob, které přispěly k vybudování památky, musí být respektovány, protože cílem restaurování není dosažení jednoty stylu. Jestliže budova vykazuje více na sobě navrstvených period vývoje, pak obnažení stavu skrytého uvnitř je možno odůvodnit jen výjimečně. Podmínkou je, že odstraňované vrstvy jsou jen malého významu, že prvky nově odkryté jsou svědectvím vysoké historické, archeologické nebo estetické hodnoty a že jejich stav je natolik dobrý, aby intervenci ospravedlnil. Zhodnocení významu odkrytých prvků a rozhodnutí, co může být odstraněno, nelze ponechat pouze na jednotlivci pověřeném akcí.

Čl. 12. Náhrady za chybějící části památky se musí harmonicky začleňovat do jejího celku. Zároveň však musí být rozlišitelné od originálu, aby restaurování nefalzifikovalo uměleckou či historickou skutečnost.

Čl. 13.

Doplňky lze připustit, jen pokud respektují všechny hodnotné části budovy, její tradiční prostředí, vyváženost kompozice a vztahy s okolím.

Památková sídla

Čl. 14. Památková sídla musí být předmětem zvláštní péče tak, aby byla zachována jejich integrita a zajištěna jejich odpovídající sanace a prezentace. Konzervační a restaurátorské práce v nich prováděné se musí řídit principy uvedenými ve výše uvedených člancích.

Vykopávky

Čl. 15. Archeologické výzkumy by se měly provádět v souladu s vědeckými standardy a s doporučením definujícím mezinárodní principy o provádění archeologických výzkumů přijatým organizací UNESCO v roce 1956.

Ruiny, architektonické články a objevené objekty musí být zachovány, udržovány a trvale chráněny. Krom toho je třeba využít každé iniciativy vedoucí k lepšímu pochopení objevené památky bez zkreslení jejího významu či vytržení z kontextu. Jakékoli rekonstrukční práce musí být vyloučeny „a priori“. Přípustná je pouze tzv. anastyulóza, tedy opětovné sestavení existujících, avšak zhroutených částí. Spojovací materiál musí být rozeznatelný a jeho použití by mělo být minimální, jen v rozsahu nutném k uchování památky a navrácení její formy.

(Překlad čl. 15 B. Cymbalaková)

Dokumentace a publikace

Čl. 16. Všechny záchranné, konzervační a restaurátorské práce i archeologické výzkumy musí být vždy přesně dokumentovány formou kritických analytických zpráv, dokladovaných kresebně i fotograficky. Dokumentace musí zachytit všechny etapy bouracích, konsolidačních a integračních prací a zároveň i všechny získané poznatky technické a tvaroslovné povahy. Tuto dokumentaci je třeba uložit v archivech veřejných institucí, aby byla k dispozici badatelům; doporučuje se její publikování.

Prací v Komisi pro redakci Mezinárodní charty o zachování a restaurování památek a sídel se zúčastnili: *Pierro Gazzola (Itálie), předseda, Raymond Lemaire (Belgie), zpravodaj, J. Bassegoda Nonell (Španělsko), Luis Benavente (Portugalsko), Djurdje Boskovič (Jugoslávie), Hiroshi Daifuku (UNESCO), P. L. De Vrieze (Nizozemsko), Harald Langberg (Dánsko), Mario Matteucci (Itálie), Jean Merlet (Francie), Carlos Flores Marini (Mexiko), Roberto Pane (Itálie), Jakub Pavel (Československo), Paul Philippot (ICCROM), Victor Pimentel (Peru), Harold Plenderleith (ICCROM), Deoclecio Reding de Campos (Vatikán), Jean Sonnier (Francie), François Sorlin (Francie), Eustathios Stikas (Řecko), Gertrud Tripp (Rakousko), Jan Zachwatowicz (Polsko), Mustafa S. Zbiss (Tunis).*

Překlad Jakuba Pavla na základě zkušeností s vývojem oborové terminologie aktualizovali Josef Štulc a Bohumíra Cymbalaková (čl. 15).